

ROMANIKIELEN PIENI KESKUSTELUOPAS!

Esipuhe

Romanikielen pieni keskusteluopas on tarkoitettu huviksi ja hyödyksi kielen elvytykseen ja kielipesiin materiaaliksi. Siitä voi opetella lauseita tervehdyksiä, sanoja, lauseita ja sen avulla voi harjoitella pieniä keskusteluita.

Sanastoa eikä kielioppia ole tähän laitettu, niistä on olemassa sanakirjoja ja sanastoja, sekä Kimmo Granqvistin ”Lyhyt Suomen romanikielen kielioppi”

Kaikki virheet ovat tekijän, kieli on mahdollisimman lähellä kirjakieltä. Jokaisessa kappaleessa on kuitenkin tilaa jätetty käyttäjien omille huomautuksille ja korjauksille ja puhekielen ilmauksille.

Uudissanoja on poimittu Henry Hedmanin ”Suomi-Romani sanakirja, Suomen romanikielen nykyajan sanasto” -kirjasta, sekä pyritty tuottamaan ja tai johtamaan olemassa olevasta sanastoaineistosta. Jos sanat eivät miellytä, niin jokainen saa tarjota parempia ja suuhun sopivampia ilmaisuja.

Puhekieli elää kunkin puhujan suussa, joten eri ilmaisujen käyttö on kielen rikkautta. Kirjakielen tarkoitus on säilyttää kieltä sellaisessa muodossa, että sen kirjallinen viesti on ymmärrettävää kaikille lukijoille. Tämän keskusteluoppaan tavoitteena on, että romanikielen kirjakielen ja puhekielen käyttäjien välillä syntyy luonteva ja elävä keskustelu, jonka avulla kieli elpyy.

Siksi käyttäkää kaikkea olemassa olevaa suullista ja kirjallista materiaalia hyväksenne ja jos mahdollista kirjatkaa ylös erilaisia ilmaisuja, niitä käyttämällä kieli elpyy. Ja jos oma kieli tuntuu ainoalta oikealta, niin siihenkin on lupa, mutta samalla voi sallia toiselle toisenlaisen tavan puhua.

Muistaa täytyy, että romanikielessä on myös murteita: etelän ja pohjoisen, idän ja lännen välillä on paljonkin erilaisia tapoja käyttää kieltä ja löytyy ihan sukukohtaisia eroja myös ääntämisessä ja lausumisessa.

Tekijä on saanut Suomen kulttuurirahaston apurahan romanikielisen materiaalin valmistukseen.

Hieman suullisesta ja kirjallisesta kielestä

Kaikilla ihmisillä on olemassa niin sanottu kielentaju, eli yleensä ensimmäisenä opitun kielen rakenne, äänenpainot, erilaiset sanamuodot, tavat taivuttaa sanoja ja erilaisten ilmaisujen kirjo ymmärretään ilman luku- ja kirjoistustaitojakin.

Jotkut ovat sujuvia puhumaan, toiset taas kirjoittamaan, jotkut lukevat nopeasti ja muistavat lukemansa, jotkut oppivat nopeasti kuuntelemalla, toiset puhumalla, kolmannet lukemalla ja jotkut vain tekemällä kaikkea mainittua. Ja Suomessa voidaan vaieta myös romanikielellä.

Joillakin on laulun sanoittajan lahja, toiset runoilevat, jotkut ovat sanankäytön mestareita, vitsiniekkoja, jotkut taas kirjoittavat kirjoja, toiset kirjoittavat tiedettä. Joillakin on hallussaan useamman kielen taito, jotkut osaavat monia kieliä mutteivat osaa kääntää kielestä toiseen. Kaikilla meillä on erilaisia taitoja myös kielen suhteen. Silti me kaikki voimme puhua omalla tavallamme, tulla ymmärretyksi, kirjoittaa kuten osaamme ja myös oppia eri tavoilla sekä oman äidinkielen taitoja että uusia kieliä.

Puhekieli eroaa kirjallisesta kielestä monella tavalla. Puheessa voi käyttää ääntä ja äänenpainoja, ilmeitä, eleitä, hymähdyksiä, ynähdyksiä, kulmien kurtistuksia ja toistoja. Lisäksi puhuja voi aina kysyä uudelleen ja saada erilaisen vastauksen, tai selvennyksen. Ja kuten muillakin myös romaneilla paljon sanotusta, puheesta ja puheenaiheista ja tavasta puhua määräytyy ikähierarkiasta, puhujien asemasta ja jopa tilankäytöstä ja silloin puhetta käytetään ja ymmärretään eri tavoin.

Kun kuuntelet ja katselet muiden puhumista, kiinnitä huomiota kaikkiin näihin asioihin - itsekin aina ajoittain yllätyn siitä, kuinka paljon puhetilanteeseen mahtuukaan erilaisia asioita.

Kun halutaan kirjoittaa, ei näitä kaikkia yllä mainittuja keinoja ole käytössä. Kirjoitettaessa mistä hyvänsä asiasta tärkeintä on, että viesti tai haluttu sanoma menee perille, ja että mahdollisimman moni sen ymmärtää.

Kun halutaan kirjoittaa, käytössä on vain yhteinen ymmärrys kielen käytöstä, siitä miten sanat asettuvat peräkkäin lauseiksi ja miten erilaisilla kielen muodoilla voidaan antaa lukijan tietää mitä kirjoittaja haluaa sanoa. Eleiden ja ilmeiden ja äänen puuttuessa käytetään myös välimerkkejä tauottamaan ja kertomaan onko kyseessä väite, käsky vai kysymys. Siitä on kyse myös kieliopissa, yhteisestä ymmärryksestä siitä, kuinka kieltä voi kirjoittaa lukea ja puhua, niin että mahdollisimman moni sitä ymmärtää.

Kielioppi on vähän kuin talonrakennusta, majassa ja hökkelissäkin voi asua, mutta jos haluaa säänkestävää, täytyy olla perustukset, joiden päälle lasketaan aihiot, tukipuut ja raamit ja sitten rakennetaan kaikki muu.

Erilaiset talot vaativat erilaiset perustukset, tuet ja rakenteet, mutta periaate on sama. Asukas saa sitten itse maalata, koristella, valita tapetit ihan oman makunsa mukaan.

Lyhyesti käytöstä

Romanikielessä esimerkit annetaan yleensä maskuliinimuodossa (M) tai monikossa mon., mutta olen laittanut myös feminiinimuotoisia (F) esimerkkejä.

F/M tarkoittaa feminiini ja maskuliinimuotoja, romanikielen adjektiivit noudattavat vielä naisilla ja miehillä eri muotoja. Ajoittain olen myös käyttänyt järjestystä M/ F.

Minä F/M olen viisas. Me som fiini / fiino. Me som fiini (feminiini)/ fiino (maskuliini).

Kauttaviivalla olen myös merkinnyt yksikön (yks.) / monikon(mon.) kaalo/kaale

tai vaihtoehtoisia sanoja / ilmaisuja, joista voi valita tutumman snygg/ilako

Suluissa () on usein joko puhekielen yleistynyt tai usein esiintyvä muoto gaaji (kääji), tai suomennos kaaji (ei-romaninainen)

Ääntämisestä voi sanoa, että TȘ, tȘ on soinniton terävä äänne kuten esimerkiksi sanassa tsatsiki, tai Tsehov tai check -sanassa englannissa

numeroissa 1 (yksi) on numeraali ja 1. (ensimmäinen) on järjestysnumero

Dž, dž on soinnillinen äänne, jota usein lausutaan kuten englannissa Jack, Django, ranskassa Jean

Ĥ, ĥ on karhea ja hieman kuuluvampi kuin Suomen h.

Muuten äänteet lausutaan kuten kirjoitetaan suomen kielen mukaisesti. Samoin sanojen paino on etutavulla.

Aineistoa saa vapaasti käyttää, kopioida ja muokata, alkuperäinen tallennetaan pdf-muodossa www.suomenromaniyhdistys.fi, mutta jos kieltä opettavat romanit haluavat niin sähköpostilla paivi.majaniemi@suomenromaniyhdistys.fi tai info@suomenromaniyhdistys.fi saa tiedoston Word-muodossa. Samoin tähän liittyvän kuvatiedosto saa opetuskäyttöön. Tarjolla on myös jatkuvasti päivittyvä hyvin lyhyt kielioppi, avuksi opetuskäyttöön. Pyrin korjaamaan ja täyttämään tätä opasta jatkuvasti saamieni kommenttien mukaan, ja jossain vaiheessa teen siitä päivityksiä Rakka Romanes sivustolle – sitten kun elvytyshanke tuottaa lisää materiaalia.

Riga rooligo tiija romako tȘimbensa! Pitäkää hauskaa romanikielen parissa!

Terveisin Päivi Majaniemi

Sisällysluettelo (sisällysluettelo elää, eli ei ole pysyvä, se saattaa muuttua täydennysten ja kopioijan mukaan)

Tervehdyksiä – Helsibi	6
Pronomineja – Pronomini	8
Kuka sinä olet? - Koon tu sal?	13
Hieman perheestä- Kutti huupasta	18
Keitä te olette? Mikä sinun nimesi on? – Koon tumen hin? So tukko/to nau hin?	20
Mistä, minne? – Katta, kai?	21
Kiitos ja ole hyvä! – Paarkiba ta aañ latšo!	22
Viikonpäivät – Kurkesko divisa	24
Mitä me teemme? – So ame tšeeraha? Mitä tehdään?	25
Kuukaudet – tšoone	26
Vuodenajat	27
Ajasta hiukan – tiijata kutti	29
Anteeksi – prossiba	31
Missä asut, mistä päin olet (kotoisin)? – Kai tu buuruveha, katta ring/thaan tu aañheha?	32
Mitä / millaista työtä sinä teet?- So /savo butti tu tseereha?	34
Mitä sinä teet?- So tu tšeeraha? Hiukan verbejä ja niiden taivutuksia	36

Minkä värinen tämä on? – Savo färja/rangla douva hin?	38
Numerot – numri	40
Mitä ruokaa on?- Savo ħaabe hin?	43
Ja vielä hiukan ruokaa - ta panna kutti ħaaben	45
Kehon osat -Trupposko dieli	47
Vaatteet – Koola	49
Millainen? – Savoħlaaga?	50
Millainen-millaista on? Savoħlaaga hin?	52
Kaunis kauniimpi kaunein - rankano/rankani rankilde-koni rankilde	54
Toivotuksia	55
Sekalaisia – Blanniboskiire	59
Omia juttuja - Peske saaki	61

Mitä kuuluu? - So ĥunjula?

Hauska tavata /nähdä!	Loĥiba / rooligo te dikkena!	
Hauska nähdä sinua /teitä	Loĥiba/rooligo te dikkaa tuut / tumen!	
Pitkästä aikaa (nähtynä)!	Langhto tiijata dikkimen!	
Niinpä onkin!	Hinpa jakkes nii! Hinpa jakkes so!	
Mitä kuuluu?	So ĥunjula?	
Mitä sinulle kuuluu?	So tukke ĥunjula?	
Mitä Teille /teille kuuluu?	So Tumenge / tumenge ĥunjula?	
Kiitos hyvää (kuuluu)!	Paarkiba, tšiĥko (ĥunjula)!	
Ei oikein mitään!	Na horttas tšitši!	
Kiitos, ei mitään ihmeellistä!	Paarkiba, na tši undribosta!	
Kiitos kysymästä, ihan hyvää!	Paarkiba puhhibosta, iha /jakkes tšiĥko!	
Miten menee?	Sar džala?	
Hyvin menee, kiitos!	Paarkiba, tšiĥkas džala!	
Ei oikein mitenkään!	Na tši horttas!	
Entä itsellesi, mitä sinulle kuuluu?	Arta peske, so tukke ĥunjula?	
Ihan sitä samaa mitä (oli) ennenkin!	Iha /Jakkes so it so (sas) sigide!	
Onko sinulla / teillä puhelinta /kännykkää?	Hinko tuut / tumengo baĥiba /mobile (baĥiba)?	
Anna minulle numerosi.	De mange tukko numri?	
Antakaa minulle numeronne?	De mange tumengo numri?	

Ota minun numeroni, niin soitellaan!	Le mango numri, nii bařavaha!	

Pronomineja – Pronomini

nominatiivi / dativi		
minä /minulle	me / mange	
sinä /sinulle	tu / tukke	
hän (fem) /hänelle	joi /lake	
hän (mask) / hänelle	jou /leske	
me /meille	ame/(a)menge	
te /teille	tume /tumenge	
he /heille	joon /leng	
Kuka hän on?	Koon jou M/ joi F hin?	
Onko hän romaneita?	Hinko jou M / joi F roma?	

Ei ole, hän on suomalainen / maahanmuuttaja.	Naa, jou M hin finnos / arrevandriboskiiro.	
Ei ole, hän on suomalainen / maahanmuuttaja.	Naa, joi F hin finni / arrevandriboskiiri	
Minä olen (romani)tyttö.	Me som tšai.	
Sinä olet (romani)poika	Tu sal tšau.	
Me olemme /Te olette /He ovat (romani)poikia.	Ame sam / Tume san / Joon hin tšaave.	
Me olemme / Te olette / He ovat (romanityttöjä	Ame sam / Tume san / Joon hin tšaija	
Hän M hin on romanimies / Hän F on romaninainen	Jou M hin rom. / Joi F hin romni.	
Me olemme romaneita.	Ame sam roma / romane.	
Te olette romaneita.	Tume san roma/romane	
He ovat romaneita.	Joon hin roma /romane.	
He eivät ole romaneita.	Joon naa romane.	
Hän M on ei-romanimies /Hän F on ei-romaninainen	Jou M hin kaajo / Jou F hin kaaji.	
Hän M on ei-romanipoika /Hän F on ei-romanityttö	Jou M hin raklo/ Joi F hin rakli.	
Mitä hänelle F / M kuuluu?	So lake F / leske M ħunjula?	
Kiitos, hyvää hänelle kuuluu!	Paarkiba, lake/leske ħunjula tšiĥko!	
Mitä heille kuuluu?	So lenge ħunjula?	
Ei heille mitään uutta kuulu!	Na tši neevesta lenge ħunjula!	
Mitä sinulle kuuluu?	So tukke ħunjula?	

Kenen?	Koonesko?	
minun	mango	
sinun	tukko	
hänen	lesko M / lako F	
meidän	(a)mengo	
teidän	tumengo	
heidän	leng	
Kenen kirja / kynä / vihko tämä on?	Koonesko liin / rannos /rannibosko liin douva hin?	
Se on minun kirjani/ kynäni/ vihkoni.	Dauva hin mango liin/ rannos/ rannibosko liin.	
Onko tuo sinun läppärisi, tablettisi, kännykkäsi?	Hinko kouva tukko laptop/tablet/mobile?	
Ei ole, se on hänen läppärinsä.	Naa, douva hin lesko laptop.	
Kiitos, se on minun kännykkäni.	Paarkiba, douva hin mango mobile.	
Ne ovat meidän / teidän / heidän.	Daala hin amengo, /tumengo / lengo.	
Tässä on meidän automme.	Daari hin amengo fäärdy.	
Onko tämä hänen paikkansa?	Hinko douva lesko M / lako F stedos?	
Na, douva hin freedibos stedos.	Ei ole, se on vapaa paikka	

minulta	manna	
sinulta	tutta	
häneltä	lesta M/ latta F	
meiltä	(a)menna	
teiltä	tumenna	
heiltä	lenna	
Ostin sen häneltä.	Me tšinjom douva lesta M / latta.	
Sain heiltä sähköpostin.	Me diijom email lenge.	
Minä kysyn Teiltä.	Me puňňaa Tumenna.	
tämä / tämän	dauva / daalesko	
Mikä tämä on?	So dauva hin?	
Tämä on kirja.	Dauva hin liin.	
Tämän kirjan nimi on "Phuranengo drom" (Vanhojen tie)	Daalesko liinesko nau hin "Phuranengo drom"	
tuo/tuon	kouva /koolesko	
Tuo kynä on rikki.	Kouva rannos hin phanglo/svaabla.	
Tuon kynän terä on rikki	Koolesko rannosko bette hin phanlo.	
se /sen	douva / doolesko	

Mikä se on?	So douva hin?	
Se on puhelin.	Douva hin baħiba.	
Sen paikka on pöydällä.	Doolesko stedos hin apo tafla..	
Mikä tuon tytön nimi on?	So doolesko tšako nau hin?	
nämä/näiden	daala /daalengo	
nuo /noiden	koola/koolengo	
ne /niiden	doola/doolengo	
Mitä nämä ovat?	So daala hin?	
Nuo ovat minun.	Doola min mange	
Näiden/noiden/niiden kirjojen hinta on liian kallis.	Daalengo/koolengo/doolengo liinengo prissi hin buut kuħ.	
Kuka /Kenen?	Koon / Koonesko?	
Kenen kuva tuossa on?	Koonesko faraba kooro hin?	
Tässä on sen tytön laukku.	Daari hin doolesko tšako malaħka.	
Älkää ottako niitä, ne ovat minun.	Ma le doolen, doola hin mange.	
Kenelle annat sen?	Kooneske tu deha douva?	
Keneltä sen sait?	Koonesta tu douva liijas?	
Kenen kanssa mnet sinne?	Kooneha tu džaha doori?	
Mikä, mitä?	So,savo?	
So douva hin?	Mikä tämä on?	
Savo piiben tu piiveha?	Mitä juomaa sinä juot?	
Millainen?	Savoħlaaga?	

Mllaisesta ruuasta sinä pidät?	Savoñlaaga haaben tu rikkaveha?	

Kuka sinä olet? - Koon tu sal?

Romanit jakavat maailmaa romaneihin ja ei-romaneihin, tässä ensin vain romanisanat.

Kaalo eli mustalainen on sana, jota romanit käyttävät Suomessa itsestään, kaalo tarkoittaa mustaa. Suomeksi se on muuntunut mustanlaiseksi eli mustalaiseksi, ja siitä on tullut haukkumasana. Virallisesti käytetään aina romani -sanaa, mutta mustalaismusiikki ym. ovat edelleen hyväksytyjä sanoja.

Minä olen (romani)tyttö.	Me som tšai.	
me olemme romanityttöjä.	Ame sam tšaija.	
Minä olen r(omani)poika	Me som tšau.	
Me olemme (romani)poikia.	Ame sam tšaave.	

Kuka sinä olet? – Koon tu sal? Ei-romanit, valtaväestö ja muut

Romanit käyttävät ei -romaneista sanaa gadžo, gadže, gaadjo, gadje, eri murteissa hieman eri tavalla kirjoitettuna, Suomen romanikielellä esim. gaajo, kaajo

Minä olen tyttö.	Me som rakli /murt. räkli ei-romani F	
Te olette tyttöjä.	Tume san rakja.	
Sinä olet poika.	Tu sal raklo.	
He ovat poikia.	Joon hin rakle.	
Hän on nainen.	Joi hin gaaji / murt. kaaji / kääji.	
He ovat naisia.	Joon hin gaaja / murt kaaje / kääje.	
Hän on mies.	Jou hin gaajo /murt kaajo, kaavo.	
He ovat miehiä.	Joon hin gaaje /kaaje.	
isäntä	sesso, siivo	
isännät	sesse, siive	
emäntä	sessi, siivi	
emännät	sessija, siivija	
He ovat kaikki ihmisiä.	Joon saare hin komuja.	
Hänkin on ihminen.	Nina jou hin komunis.	
Me romanit olemme ihmisiä.	Ame romane sam komuja.	
Me olemme kaikki erilaisia ihmisiä.	Saare ame sam frooħlaaga komuja.	

Minun sukuni, minun perheeni - Mo ħlaaga /mo ħleħta, mo huupa

Minun isäni on romani.	Mo daad hin rom.	
Sinun isäsi on ei-romani.	To daad hin gaajo.	
Minun äitini on suomalainen nainen.	Mi dai hin fintiko gaaji.	
Teidän äitinne on ruotsalainen romani.	Tumari dai hin sveittiko romni.	
Minun sisareni on romani.	Mi pheen hin romni	
Minun sisareni ovat ei-romaneita.	Mi pheenja hin gaaja /kaaje	
Sinun veljesi asuu Ruotsissa	To phaal džiivela aro Sveittiko them.	
Teidän veljenne asuvat Helsingissä.	Tumare phaale džiivena aro Baro fooros.	
isoäiti sekä romanit että valtaväestö	baro dai	
isoisä sekä romanit että valtaväestö	baro daad	
mummo romanit	maami	
ukki romanit	pappus	

Hieman perheestä- Kutti huupasta

Minun isäni on romani.	Mo daad hin rom.	
Sinun isäsi on ei-romani.	To daad hin gaajo.	
Kuinka vanha olet?	Sar phurano tu sal	
Minä olen ...vuotta vanha	Me som ...berekhi phurano?	
Montako siskoa sinulla on?	Sar buut pheinja tuut hin?	
Minulla on kaksi nuorempaa siskoa.	Maan hin dui terne / ternide pheinja.	
Onko sinulla veljiä	Hinko tuut phaale?	
Minulla on yksi isovelji.	Maan hin iek baro phaal.	
Ei, minulla ei ole siskoja eikä veljiä.	Na, maan hin naa pheinja naa phaale.	
Elävätkö sinun isovanhempasi vielä	Džiivenako tumare baro phurnide panna?	
Isoäiti elää vielä, mutta isoisä on kuollut.	Baro dai džiivela panna, bi baro daad hin muulo.	
Asutko vielä vanhempiesi luona	Buuruehako tu panna tukko phurnidengo neer?	
Asutko vielä kotona?	Buuruehako tu aro tukko tseer.	
Kyllä minä asun kotona.	Eija, me buuruvaa aro tseer.	
Ei, minä asun yksin.	Na, me buuruvaa kokares.	
Onko sinulla jo oma perhe?	Hinko tuut jo iego huupa?	
On, on minulla perhe	Eija, maan hin iego huuupa	
Ei, minä olen vielä vapaa ihminen.	Naa, me som panna freedigo komunis.	

Keitä te olette? Mikä sinun nimesi on? – Koon tumen hin? So tukko/to nau hin?

Mikä sinun nimesi on?	So tukko nau hin?	
Minun nimeni on?	Mango nau hinMo nau hin	
Kuka sinä olet?	Koon tu sal?	
Minä olen...	Me som...	
Kuka hän on?	Koon joi/ jou hin?	
Hän on Nadjan sisko Natasha.	Joi hin Nadjako pheem Natasha.	
Hän on minun veljeni Toni.	Jou hin mo phaal Toni.	
Mikä sinun setäsi nimi on?	So hin tukko kakkesko nau?	
Mikä on sinun etunimesi?	So tukko naaluno nau hin?	
Minun (etu)nimeni on	Mango (naaluno) nau hin.	
Mikä hänen F /M sukunimensä on?	So lako /lesko tilnau hin?	
Olkaa hyvät ja sanokaa etu- ja sukunimenne	Aaňhen latše, phen tumengo naaluno ta tilnaave..	
Mitä sukua hän on?	Savo ħlehta joi/joi hin?	
Hän on forssilaisia.	Joi/jou hin forssiako ħlehtata/skokkasta.	
He ovat nymannilaisia.	Joon hin nymanesko ħlehtata/huupasta.	
Me olemme leipureita / etsiviä, haapavetisiä.	Ame hin baakniboskiirengo huupata / roodiboskiiresko skokkata, haapapaanjako ħlehtata	
Mikä on sinun äitisi/isäsi nimi?	So tukko dako/daadesko nau hin?	
Minun äitini / minun isäni nimi on...	Mi dako / Mo daadesko nau hin...	

Koon kouva kenti hin?	Keitä nuo lapset ovat?	
He ovat Tino ja Allan, minun serkkujani äidin / isän puolelta.	Joon hin Tino ta Allan, joon hin mango syski dako / daadesko haalesta.	

Mistä, minne? – Katta, kai?

Mistä sinä tulet?	Katta tu veha?	
Minä tulen töistä /kaupasta/koulusta/kotoa(talosta)	Me vaa buttiako stedosta / tšyöposta/ skoolata / tšeeresta	
Mistäs te tulette?	Katta tume vena?	
Me tulemme tuolta kaupungilta.	Ame aavaha datta foorosta.	
Minne olet menossa?	Kai tu džaha?	

Minä menen kotiin/kouluun/kauppaan/ töihin	Me vaa /džaa tšeer/skoola/ tšyöpos/ buttiako stedos	
Minne te menette/olette menossa?	Kai tume džana/vena?	
Tuonne vaan kaupungille /ostarille!	Jakkes doi fooros / tšinnibosko maħkako stedos (tšinnibosko stedos)!	
Tule mukaan, mennään yhdessä!	Au mensa, džana tšetanes!	
Mennään kahvilaan kahville!	Džan kaalijatta te piiven kaali!	

Kiitos ja ole hyvä! – Paarkiba ta aaħ latšo!

Kiitos!	Paarkiba	
Kiitos paljon!	Buut paarkiba!	
Kiitos sinulle!	Paarkiba tukke!	
Kiitos teille!	Paarkiba tumenge!	
Kiitos avusta!	Paarkiba jelpibosta!	

Viikonpäivät – Kurkesko divisa

maanantai / ensimmäinen päivä	moonda / vaaguno diives	
tiistai / toinen päivä	tiisda / vauro diives	
keskiviikko /keskimmäinen päivä /kolmas päivä	vensda/ mañkurno diives /tritto diives	
torstai /neljäs päivä	tuorsda / startto diives	
perjantai /viides päivä	freeda, breeda /pangħto diives	
lauantai	lyörda/ħouto diives	
sunnuntai /pyhä	kurko / eftato diives	
viikko	kurkos	
kuukausi	tšoon	
vuosi	bereħ	
tänään	aka diives	
eilen	kalikos	
toissapäivänä	perdal kalikos / vari kalikos	
huomenna	sarra	
ylivuomenna	perdal sarra	
Tänään on maanantai.	Aka dives hin moonda.	
Eilen oli perjantai	Kalikos sas freeda.	

Mitä me teemme? – So ame tšeeraha? Mitä tehdään?

Maanantaina menen/menemme töihin.	Aro vaaguno diives me džaa /ame džaha butti.	
Tiistaina alkaa koulu	Aro vauro diives byrjyvela skoola.	
Keskiviikkona meillä /teillä on kokous	Aro maňkurno diives (a)menna / tumenna hin samliba.	
Torstai on vapaapäivä /loma-aika.	Startto diives hin phirro diives/hylitiija.	
Perjantai-iltana menemme elokuviin	Aro pangħto diivesko kvella ame džaha kino.	
Lauantaina käymme kylässä /tuttavien luona	Aro ħouto diives ame staavaha pinsardenge neer	
Sunnuntaina tavataan kirkossa	Aro kurko diives streffena aro kyrka.	
Viikonloppuna me matkustamme Ruotsiin	Aro kurkesko ennos ame traadaha Sveittiko them.	
Tänään on kuukauden ensimmäinen päivä	Aka diives hin tšoonesco vaaguno diives	
Vuodessa on kaksitoista kuukautta.	Aro bereň hin deň-o-dui tšoone.	
Mitä sinä teet?	So tu tšeeraha?	
Älä tee kuten minä teen!	Ma tšeer sar me tšeraa!	
Tee kuten minä sanon!	Tšeer sar me phennaa!	

Kuukaudet – tšoon

tammikuu / kylmäkuu	ńielesko tšoon (hielo kylmä)	
helmikuu	miritšako tšoon (miritša helmi)	
maaliskuu /pakkaskuu	maasosko tšoon (maasos pakkanen, kylmä)	
huhtikuu /kukkaiskuu, kevätkuu	luludžako tšoon / voortago tšoon (luludža kukka, vooros kevät)	
toukokuu /kylvökuu, kyntökuu	džondribosko tšoon /bloogibosko tšoon (džondriba kylvö, ploogiba kyntö)	
kesäkuu	niijalesko tšoon (niijal kesä)	
heinäkuu	khassesko tšoon (khas heinä)	
elokuu / jyväkuu, elokuu, ruiskuu	gruutako tšoon / džiivesko tšoon /džiuvesko tšoon (gruuta ryyni, jyvä, vilja, dživiba elo, elämä, džiu ruis, jyvä)	
syyskuu /marjakuu	hyöstäko tšoon /muurako tšoon (hyösta syksy, muuros marja)	
lokakuu /vesikuu	panjako tšoon (paani vesi)	
marraskuu /jääkuu	pańhosko tšoon (pańos jää)	
joulukuu	juulako tšoon (juula joulu)	

Vuodenajat

Suomessa on neljä vuodenaikaa.	Aro Fintiko them hin staar berehhesko tiiji.	
Kevät / kevätaika	Vooros / voorosko tiija	
Kesä / kesäaika	Niijal / niijalesko tiija	
Syksy, syysaika, vedenaika	Hyöstä / hyöstäko tiija, panjako tiija	
Talvi, talviaika	Ven/ vennesko tiija	
Sää/ilma on aina hyvä puheenaihe!	Vetra hin alti tšihko saaka te rakkimen!	
Millainen sää on tänään?	Savo vetra hin aka diives?	
Tänään sataa vettä.	Aka diives brihila paani.	
Huomiseksi luvattiin räntäsadetta.	Sartti lovadena panjako jiuvesko brihno.	
Sataa räntää.	Brihila panjako jiu.	
On huono ilma sataa ja tuulee	Hi nilako vetra, brihila ta balvula	
Talvi on yleensä kylmä.	Butvaris ven hin hiello.	
Talvella sataa lunta ja on pakkasta.	Aro ven brihila jiu ta hin maasos.	
Keväällä lumi sulaa ja ilma lämpenee.	Aro vooros jiu smeltita ta vetra tassuvela	

Ajasta hiukan – tiijata kutti

Milloin? Silloin, kun	Kaana? Taala, ka /akaana	
Kuinka paljon meillä on aikaa?	Sar buut tiija ameen hin ?	
Ei yhtään, nyt on kiire, tule jo!	Naa tši, kaan hin hastiba, au huot!	
Hei Tino, mikä päivä tänään on?	Hai Tino, so diives hin akadiives?	
Tänään on maanantai.	Akadiives hin monda.	
Ei kun, monesko päivä tänään on?	Naa ku, buutvarisko diives akadiives hin?	
Ai niin, tänään on kuudes päivä /6.10. 2021 kuudes kymmenettä kaksituhattakaksikymmentäyksi	Ai nii, akadiives hin ĥouto diives / 6.10. 2021 ĥouto diives deĥto tšoonesta dui aadurja biĥ-o-iek.	
15.12. 2025 viidestoista päivä kahdettatoista kuuta vuonna kaksituhattakaksikymmentäviisi	pangĥto diives biĥto ta iekto/biĥto ta vauro/ tšoonesta aro dui aadurja biĥ-o-pangĥ bereĥ	
Kuinka paljon kello on?	Sar buut kamana hin?	
Kello on yksi.	Kamana hin iek.	
Kello on puoli kaksi.	Kamana hin paĥ dui.	
Kello on viittä vaille kuusi.	Kamana hin pangĥ fot ĥou	
Kello on kohta viittätoista yli....	Kamana hin deh-o-pangĥ o	
Jaa, se on kaksikymmentä vaille	Jaa, douva hin biĥ-o-pangĥ paĥ	
Onko vielä aikaa tehdä tämä?	Hinko panna tiija te tšeerel douva?	
Koska kelloja siirretään/vaihdetaan kesäaikaan?	Kaana kamaja paruvana niijalesko tiijen?	
Miten se nyt menikään, keväällä eteen vai taakseko päin?	Sar douva džalakaan, aro vooros naal elle paalalko?	

Anteeksi – prossiba

Anna anteeksi!	De prossiba!	
Antakaa anteeksi!	Den prossibi!	
Minä annan anteeksi!	Me laa prossiba!	
Me laa tukke prossiba.	Minä annan anteeksi.	
Saanko kysyä Teiltä / sinulta...missä on parkkipaikka?	Le maan te puñña Tumenna /tutta... kai hin stannibosko stedos?	
Voitteko sanoa mistä pääsee ulos?	Vojuvenako tume te phennel katta ñleppuvena auri?	
Anteeksi, tästäkö mennään sisään?	Prossibi, kattako džana arre?	
Voisitteko auttaa?	Vojuvenasko tume te ñahtaven/jelpaven?	
Antaisitko minullekin kahvia?	Dehasko tu mange kaali?	
Anna meidän auttaa sinua!	De (a)meen te ñahtaven /jelpaven tuut!	
Antakaa minun auttaa teitä!	Den maan te ñahtavaa /jelpaven tumenge!	
Voisitteko näyttää minulle tien /suunnan tästä kartasta?	Vojuvenasko tume te sikaven maan drom /ring datta kartosta?	
Olisitteko kiltti ja avaisitte oven?	Aaññenasko tumen latše ta te phiraven vuudar?	
Täällä on kylmä, ole kiltti ja laita ovi /ikkuna kiinni	Daari hin ñielo/maasos, aañ latšo M /aañ latši F, laaga vuudar / vaali phallo.	

Missä asut, mistä päin olet (kotoisin)? – Kai tu buuruveha, katta ring/thaan tu aahheha?

Jos tiedät paikkakuntien nimi romaniksi, kirjoita ylös!

Missä sinä asut?	Kai tu buuruveha?	
Minä asun Savonlinnassa	Me buuruvaa aro Savonlinna.	
Mikä on kotikaupunkisi /-paikkasi?	So hin tukko tšeeruno fooros /stedos	
Mistä päin sinä olet?	Katta ring/ thaan tu aahheha?	
Minä olen Tampereelta.	Me som Tampereatta.	
Minä olen Vantaalta.	Me som Vantaatta.	
Sinä olet Keuruulta, Kainuusta	Tu sal Keuruusta, Kainuusta.	
Te olette Isojärveltä	Tume san Isojärviatta.	
Minä olen Somaliasta.	Me som Somaliko themmesta.	
He ovat Venäjältä.	Joon hin Portiako themmesta.	
Sinä olet Ranskasta.	Tu sal Ranskako themmesta.	
Me olemme Ruotsista.	Me sam Sveittiako themmesta.	

Mitä / millaista työtä sinä teet? - So /savo butti tu tšeereha?

Mitä teet työksesi?	Savo butti tu tšeereha?	
Minä olen opettaja F/M	Me som sikjiboskiiri / sikjiboskiiro	
Minä olen autokauppias.	Me som beerosko mannos.	
Oletko sinä viranomainen/virkamies?	Salko tu tšenstiboskiiro?	
Ei, minä en ole viranomainen F/M, minä olen yrittäjä F/M.	Naa, me na tšenstaboskiiri / tšenstaboskiiro me hin frestiboskiiri / frestiboskiiro	
Millä alalla sinä työskentelet?	Aro savo buttibosko / tšenstibosko than tu aañheha?	
Minä työskentelen koulutusallalla, opetusallalla, hoitoallalla, kaupan allalla	Me tšeeraa butti aro skoolako than, sikjibosko than, omsorgobosko than, tšyöposko than	
Hän on aktivisti, hän työskentelee kolmannella sektorilla, yhdistyksessä	Joi / Jou hin aktivistos, joi/ jou tšeerela butti aro tritto sektor, aro tšetiba.	
Entä te, mitä te teette?	Arta tume, so tume tšeerena?	
Me olemme nyt työttöminä ja etsimme töitä	Kaan ame sam bibuttijakiire ta roodena buttiba.	
Mitäs sinä teet?	So tu tšeereha?	
Minä olen opiskelija F/M	Me som sikjikuuni/ sikjikuuno	
Minä opiskelen korkeakoulussa, mutta nyt olen työharjoittelussa työministeriössä.	Me sikjavaa aro apride institutos, bi just kaan me tšeeraa buttiako streeviba aro buttibosko ministeria.	
Oletko sinä opiskelija?	Salko tu sikjikuuno?	

Mitä sinä teet? - So tu tšeereha? Hiukan verbejä ja niiden taivutuksia

So tu tšeereha?		
Minä laulan, tanssin ja kuuntelen musiikkia.	Me džambaa, tšeljavaa ta ħunjavaa musika.	
Sinä laulat, tanssit ja kuuntelet musiikkia.	Tu džambeha, tšeljaveha ta ħunjaveha musika.	
Hän laulaa, tanssii ja kuuntelee musiikkia.	Joi/ jou džambela, tšeljavela ta ħunjavela musika.	
Me laulamme, tanssimme ja kuuntelemme.	Ame džambaha, tšeljavaha ta ħunjavaha.	
Te laulatte, tanssitte ja kuuntelette.	Tume džambena, tšeljavena, ħunjavena.	
He laulavat, tanssivat ja kuuntelevat	Joon džambena, tšeljavena, ħunjavena.	
Minä en tee mitään, istun vaan ja katselen ulos.	Me naa tšeeraa naa tsi, bi beħħaa ta dikkaa auri.	
Sinä et tee mitään, istut vaan ja katselet ulos.	Tu tšeereha naa tši, bi beħħeha ta dikkeha auri.	
Me emme osaa puhua englantia.	Ame naa hajuvaha te rakkaven anglisko tšimb.	
Me haluamme olla vapaita.	Ame kamma te aaħħen freedige.	
Minä syön, me syömme aamiaista.	Me ħaa, ame ħaha saarrakiiro.	
Sinä syöt, te syötte kalakeittoa.	Tu ħaha, tume ħana matšesko džummi.	
Hän syö he syövät pitsaa.	Joi, Jou ħala, joon ħana pizza.	
Minä juon, me juomme kahvia.	Me piivaa, ame piivaha kaali.	
Sinä juot, te juotte vettä.	Tu piha, tume pina paani.	

Minkä värinen tämä on? – Savo färja/rangla douva hin?

Minkä värinen on taivas kesällä?	Savo rangla/färja hin himla aro niijal?	
Taivas on sininen.	Himla hin blaato.	
Sinisellä taivaalla leijuu valkoinen pilvi.	Aro blaato himla leijavela parno molna.	
Aurinko on kaunis ja keltainen.	Kham hin rankano ta dželto.	
Ruusu voi olla punainen, valkoinen tai vaikka oranssi.	Rosa vojuvela te aañhel loolo, parno elle vañka oransos.	
Sanotaan, että arkipäivä on usein harmaa.	Phennena, te bussikaano diives hin butvaris siivo.	
Läppäri on usein musta.	Laptop hin oftikaalo.	
Minun koirani on ruskea.	Mango džuklo hin bruuno.	
Minun kissani on mustan ja ruskean kirjava.	Mango mañka hin bruunosko ta kaalosko brokato.	
Liikennevaloissa on kolme valoa: punainen, keltainen ja vihreä.	Aro traadibosko jangi hin triin jangi: loolo, dželto ta dželeno	
Mitä värejä vielä puuttuu?	Savo rangli panna fottina?	
Ainakin kaikki vaaleat värit.	Altiki saare parnavitika färji /rangli.	

Numerot – numri

1 yksi / ensimmäinen	iek / vaaguno, iekto	
2 kaksi / toinen	dui / vauro, duito	
3 kolme / kolmas	triin /tritto	
4 neljä / neljäs	staar / startto	
5 viisi / viides	pangh /panghto	
6 kuusi / kuudes	hou/houto	
7 seitsemän / seitsemäs	efta/eftato	
8 kahdeksan /kahdeksas	ohta / ohtato	
9 yhdeksän /yhdeksäs	enja/enjato	
10 kymmenen /kymmenes	deh /dehto	
11 yksitoista / yhdestoista	deh-o-iek / deh-o-iekto	
12 kaksitoista / kahdestoista	deh-o-dui / deh-o-duito	

20 kaksikymmentä/ 20.	bih / 20. bihto	
30 kolmekymmentä / 30.	trijana, triinda / 30. triinjato, triindato	
40 neljäkymmentä / 40.	starvardeh / 40. starvardehto	
50 viisikymmentä / 50.	panghvardeh /50. panghvardehto	
60 kuusikymmentä / 60.	houvardeh / 60. houvardehto	
70 seitsemänkymmentä / 70.	eftvardeh / 70. eftavardehto	

80 kahdeksankymmentä /80.	ohtavardeh /80. ohtavardehto	
90 yhdeksänkymmentä /90.	enjavardeh/ 90. enjavardehto	
100 sata / 100.	heel/100. heelto	

21 kaksikymmentäyksi/ 21.	bih ta iek / 21. bih ta vaaguno, ieko	
32 kolmekymmentäkaksi / 32.	trijana ta dui , triinda ta dui / 32. triinja ta vauro, duito , triinda ta vauro, duito	
43 neljäkymmentäkolme / 43.	starvardeh ta triin / 43. starvardeh ta tritto	
54 viisikymmentäneljä / 54.	panghvardeh ta staar/54. panghvardeh ta startto	
65 kuusikymmentäviisi / 65.	hovardeh ta pangh / 65. hovardeh ta panghto	
76 seitsemänkymmentäkuusi / 76.	eftvardeh / 70. eftvardeh	
87 kahdeksankymmentäseitsemän /87.	ohtavardeh /80. ohtavardehto	
98 yhdeksänkymmentäkahdeksan /98.	enjavardeh/ 90. enjavardehto	
100 sata / 100. sadas	heel / heelto	
121 satakaksikymmentä / 122.	heel bih ta iek /121 heelto bih ta vaaguno, iekto	

200 kaksisataa / 200.	dui heel /dui heelto	
300 kolmesataa	triin heel /triin heelto	
443 neljäsataakymmenen	staar heel starvardeh ta triin	

Mitä ruokaa on? - Savo ĥaabe hin?

Mitä ruokaa on tänään?	Savo ĥaabe hin akadiives?	
Tänään on kalaa, lohta ja valkokastiketta.	Akadiis hin matše: loolo matše ta parno salaka	
Onko se paistettu pannulla vai uunissa.	Hinko douva pekto aro piiri elle aro bou?	
Voi kun olisi silakkalaatikkoa.	Oi ke aahĥelaaspa herjosko moĥto	
Voi olisipa vanhanajan silakkalaatikkoa ja oikein silavalla laitettuna.	Voi ke jakkes aahĥelaspa phurano tiijakiro herjosko moĥto ta hortto baliĥnosko tšikkensa!	
Kalakeitto on hyvää myöskin.	Matšesko tšeriba hin tšiĥko nina.	
Minä olen kyllä lihansyöjä	Me som jakkes innasto massesko ĥaĥiboskiiro/-i	
Minä syön kaikkea mikä on sianlihasta / porsaasta tehty.	Me ĥaa saare so hin tšerdo bališnosko /plikkosko massesta.	
Noo, niin minäkin, joulukinkku / jouluporsas on niin parasta.	No, nii meki, juulako skinkkos / juulako splikkos hin jakkes nii koni fendide!	
Lihaa on paisti, pihvi, lihapata, lihakastike, jauheliha, lihapullat, savuliha	Mas hin pekkiba, massesko bitta, massesko salaka, kvaarnime mas, kvaarnime massesko sveltos/runne, spikko/thuujade mas	
Minä syön myös nautaa ja lammasta.	Me ĥaa nina gurni ta bakro.	
Ja kebab on ihan parasta	Ta kebab hin iha koni fendide.	
Minä en syö kuin kanaa ja kanakebabia, kaikki muu maistuu äklöltä minun suussani.	Me naa ĥaa sar kaĥni ta kaĥjako kebab, sakko vaure smaakavela ilako aro mango mui.	

Ja vielä hiukan ruokaa - ta panna kutti ħaaben

Alkuruuaksi on keitto tai salaatti.	Naalesko ħaabeneske hin džummi elle salados.	
Pääruuan voi valita noutopöydästä.	Ĥeeruno ħaaben vojuvena te velkaven aro buffet.	
Kahvi kuuluu (ruuan)hintaan.	Kaali ħunjuvela aro (ħaabenesko) prissi.	
Kuuluuko seisovaan pöytään myös jälkiruoka.	Ĥunjulako buffetosko prissi nina paaluno ħaaben.	
Kyllä kaikki kuuluu, täällä on salaattibuffet, pääruokapöytä ja jälkiruokabuffet kahvin kera.	Eija, saare ħunjuvena, daari hin saladosko buffet, ħeeruno ħaabenesko tafla ta paaluno ħaabenesko buffet kaalijansa.	
Vesi kuuluu ruokajuomaksi, muu täytyy maksaa erikseen.	Paani ħunjula ħaabenesko piibeneske, bi vauro piiben mostula te tilmoljavel.	
Lapset haluavat hampurilaisen, ranskalaiset tai pizaa ja limua.	Kenti rikkavena hamburgeri, phuujiirenge stikki elle pizza ta gullo piiben.	
Lapset haluavat jäätelöä jälkiruuaksi.	Kenti kamma paħosko ħanjadi paaluno ħaabeneske.	
Me otamme kahvia ja pullaa.	Ame lena kaali ta svettos.	
Kermaa / maitoa ja sokeria kiitos!	Ĥanjadi /thund ta gullo, paarkiba!	

Kehon osat -Trupposko dieli

Hevosella on iso pää.	Gres hin baro ĥeero.	
Hevosella on naama, ihmisellä on sekä naama että kasvot.	Gres hin pleesa, komunis hin te muoda ta ansihta.	
Ihmisen päässä on hiuksia, hevosella on harja ja koiralla on turkki / karvat	Aro komunisko ĥeero hin baale, gres hin maan /maanjalomaanjiba, džukles hin postin / džarja	
Pää, silmä, silmät, nenä, suu, korva, korvat, leuka niska ja kaula, kurkku...	Ĥeero, jak, jakka, nak, mui, kaan, kaane, pavunis, keikka/knikka ta meen, tšerro,	
kulmakarva /-t, silmäripsi/-t poski, posket ja otsa	phou/phouja, jakkako phou/phouja, tšam, tšamja ta tšekan	
Tytöllä on tumma tukka, ruskeat silmät ja punainen suu.	Tša hin kaale baale, bruun jakka tai loolo mui.	
Suussa on huuli/huulet ja hammas /monta hammasta	Aro mui hin lippos/lippi, daan, buut daane.	
Oikea käsi ja vasen käsi eli kaksi kättä ja "Black and Decker", niin tulee valmista nopeasti.	Hortto vast, džervo vast helle dui vasten ta "Black and Decker", jakkes vena fäärdi huot/hastigas.	
Oikea jalka, vasen jalka, jalat on tehty kulkemaan, kävelemään, juoksemaan ja hyppimään.	Hortto piero, džervo piero, piere hin tšrede te vandruven, te staaven, te prastaven ta te ranuven.	
Sormi, sormet, varvas, varpaat!	Angrusi, angrusja, varvos, varpi	
Vartalossa on vielä selkä, vatsa, lantio, lonkka, lonkat, rinta, olkapää/hartiat	Aro truppos hin nina dummo,maaga/peer, phossin, ronka/ronkja, koolin/bringos, phikko/phikke,	

Vaatteet – Koola

(puvun/ suorat) housut, farkut, urheiluhousut, legginssit, työvaate	(koolako) ħolluja, farmaris, sportiako ħolluja, legginsja, buttiako koola.	
hame, samettihame, romanihame, mekko, juh lamekko	tšoħħa, sametisko tšoħħa, kaalengo tšoħħa, mekko, festako mekkos	
Valtaväestön käyttämistä vaatteista käytetään ilmaisua pikkuvaatteet, pikkuhame.	Beske koola/ besko koola, besko tšoħħa.	
Romaninaiset käyttävät röijyä ja samettihametta.	Džuujuen rikkavena tröiji ta sametisko tšoħħa.	
Takki on lyhyt kangastakki tai villatakki.	Nutta hin veevako nutta elle vullako nutta.	
Miehillä on usein puku, tai housut ja kauluspaita ja päällyspusakka.	Džeenen hin butvaris koola, elle koolako ħolluja, meenako gaad ta praaluno nutta.	
Kenkä, kengät, urheilukengät, sukka, sukat, sukkahousut, päällysvaatteet, alusvaatteet, uimapuku	Tieħħa, tieħħi, sportiako tieħħi, ħolva, ħolvi, ħolvako ħolluja, praaluno koola, neeruno koola, pliimako/kliimako koola.	
Ulkona on kylmä ilma, pue yllesi /pukekaa yllenne käsineet, kaulaliina ja hattu	Auri hin ħielo vetra, koola to praal, koolen tumare praal forsi, meenesko diklo ta staadi.	
Minulla ei ole käsineitä.	Maan naa (hin) vastengiire/forsi.	
Ei se mitään, pistä kädet taskuun ja kävellään nopeasti!	Naa tšitši, tšu vaste aro posta ta staavaha hastigas!	
Täksi päiväksi luvattiin sadetta, ota sateenvarjo mukaasi.	Aka diiveske lovavela/lovila briħno, le briħnosko siila tussa.	

Sää on sää, vaatteet puetaan sään mukaan.	Vetra hin vetra, koola koolavena praal vetrensa.	
Romaninaisten koruja kutsutaan/on nimitetty kappaleiksi.	Džuu Jake smykka hin nauvimen guosenna (guosi).	

Millainen? – Savoĥlaaga?

Adjektiivit ovat myös temaattisia ja atemaattisia

Temaattiset o-loppuiset

suuri, iso, M/F / suuret, isot	baro / bari, bare	
musta M/F mustat	kaalo / (kaali) kaale	
hyvä, kiltti M/F hyvät, kiltit	latšo / latši, latše	
vanha M/F, vanhat	phuuro / phuuri, phuure	
punainen M/F, punaiset	loolo / looli, loole	

nuori M/F nuoret	terno / terni, terne	
------------------	----------------------	--

Atemaattiset o-loppuiset

pieni M/F pienet	besko / beski, beska	
viisas M/F, viisaat	fiino / fiini, fiina	
hyvä M/F, hyvät	tšiňko / tšiňki, tšiňka	
harmaa M/F, harmaat	siivo / siivi, siiva	
laiska M/F, laiskat	laato / laati, laate	

Muita

rikas M/F rikkaat	barvalo / barvali, barvale	
kultainen M/F, kultaiset	sonakuuno /sonakuuni, sonakuune	
ihmeellinen, ihmeelliset	undravitiko /-i, undravitika	
suomalainen, suomalaiset	finnos, finni, finne	

Taipumattomia

rehellinen	reend	
sopiva	laagom	
kaukainen	duur	
eri, erinomainen	froo	
turha	froomi	
valmis	fäärdi	
hämärä	ňimliga	

Millainen-millaista on? Savoĥlaaga hin?

Kesällä kaikki on kaunista!	Aro niijal saare hin rankano!	
Tyttö on kaunis ja mies niin komea!	Rakli hin rankani ta raklo jakkes ĥou!	
Päivää sanovat komiat toisilleen!	Tšiĥko diives phennena ĥouven vaurensa!	
Minä olen iloinen F/M, mutta sisareni/veljeni on surullinen M/F	Me som loĥani /loĥano, bi mi pheem/mo phaal hin mulani/mulano	
Puu on korkea, tie on pitkä, reppu on painava.	Kaht hin utšo, drom hin langĥto, malaĥka hin veegavitiko.	
Joskus olen kiltti F/M ja toisinaan taas vihainen	Iek gong me som latši/latšo ta vauro gong pappales snygg /ilako.	
Hän F on nuori ja Ilkikurinen	Joi hin terni ta urreligi.	
Hän M on nuori ja Ilkikurinen	Jou hin terno ta urreligo.	
He ovat nuoria ja vallattomia.	Joon hin terne ta urreliga.	
Hän on vanha ja viisas nainen	Joi hin phurani ta fiini džuuja.	
Hän on vanha ja viisas isäntä.	Jou hin phurano ta fiino sesso.	
He ovat niin viisaita ja mukavia.	Joon hin so fiina ta roolige.	
Huomenta, millä mielellä ollaan tänään?	Latšo sarra, savo džintaha aaĥhena aka diives?	
Eilen oli raskas päivä, siksi olen väsynyt tänään.	Kalikos sas phaaro diives, dooleske ĥaal me som tšinimen aka diives.	
Kumpi on parempi: köyhä mutta onnellinen vai rikas mutta onneton?	Sar hin fendide te aaĥhen: tšuro bi baĥtalo elle barvalo bi baĥtardo?	
Olipa vaikea ja tyhmä kysymys, vastaa itse!	Saspa svooriba ta tinalo puĥĥiba, phen pes prossil!	

Onpa siinä kaunis tyttö!	Hinpa daari rankani tšai!	
Kyllä minun siskoni on kauniimpi!	Jakkes mi pheem hin rankilde!	
Oi kuule! Kaikkein kaunein olen minä!	Hale! Saaride rankilde hin maan!	
Nämä kukat ovat punaisia	Daala luludža hin loole.	
Mutta nämä ruusut ovat punaisempia	Bi daala rosi hin loolide.	
Mutta nuo tuolla ovat punaisimmat.	Bi koola doori hin koni loolide.	
Eilen oli raskas päivä, tänään vielä raskaampi, mutta huominen on raskain kaikista.	Kalikos sas phaaro diives, aka diives buut phaaride, bi sartti hin koni phaaride saaresta	
Äiti on rohkea ja isä rohkeampi, niinpä minä olen rohkein kaikista!	Dai hin dristiboskeri, daad hin dristiboskeride, jakkespa me som saaride dristiboskeride!	
Onnellinen, onnellisempi, kaikkien onnellisin.	Bahtalo, bahtalide, koni bahtalide	
Suuri, suurempi, suurin	Baro, baaride, koni baaride	
Kuka jäniksistä on pelokas, kuka pelokkaampi, ja kuka niistä pelokkain /kaikista pelokkain	Koon hoħhidenge hin darukaano, koon darukaanide, koon daalesta koni darukaanide / saaride darukaanide	
Pieni, pienempi pienin.	Besko, beskide, koni beskide.	
Olen niin väsynyt.	Me son jakkes tšiinjimen.	
Sinä olet varmaan vielä väsyneempi, mutta hän on meistä väsynein.	Tu sal jakkes panna tšiinjimendide, bi jou hin amenna koni tšiinjimendide.	
Älä ole hölmö/hömelö!	Ma aañ hopsiko!	
Hölmö, hölmömpi, hölmöin!	Hopsiko, hopsikide, koni hopsikide!	

Hullu, hullumpi, hulluin!	Tinalo tinalide, koni tinalide!	
Fiksu, fiksumpi, fiksuin!	Fiino, fiinide, koni fiinide!	
Viisas, viisaampi, viisain!	Goodjalo, goodjalide, koni goodjalide!	

Toivotuksia

Hyvää joulua!	Tšiňko juula!	
Hyvää joulun aikaa!	Tšiňko juulako tiija!	
Lumista ja talvista joulun aikaa!	Jiuvensa ta vennensa juulako tiija!	
Onnellista Uutta Vuotta	Baňtalo nevo bereň!	

Hyvää alkavaa/alkanutta vuotta!	Tšiňko byrjimen bereň!	
Talvisin terveisin!	Vennesko helsibonna!	
Hyvää hiihtolomaa!	Tšiňko hiihibosko hylitiija	
Liikunnallista talvilomaa	Tsaljubonna vennesko hylitiija.	
Hyvää matkaa!	Tšiňko traadiba!	
Ajelkaa nätisti!	Traaten tšiňkas!	
Hyvää romanien kansallispäivää! 8.4.	Tšiňko romanengo natsionalako diives! 8.4.	
Hyvää romanipäivää!	Tšiňko romanengo diives!	
Hyvää kevättä!	Tšiňko vooros!	
Kevätterveisin!	Voorosko helsibonna!	
Hyvää pääsiäisen aikaa!	Tšiňko postako tiija!	
Iloista pääsiäistä	Loňano posta!	
Rauhallista, levollista (joulua, lomaa, pääsiäistä...).	Freediko, hylikiiresko (juula, hylitiija, posta ...).	
Iloista vappua!	Loňano /rooligo vappos!	
Hyvää juhannusta!	Tšiňko Johannesko diives /Juhanni!	
Hyvää juhlapäivää!	Tšiňko festako diives!	
Hyvää kesää!	Tšiňko niijal!	
Aurinkoista lomaa teille!	Khamjavitiko hylitiija tumenge!	
Pitäkää hauskaa kesälomalla!	Spillaven rooliges aro niijalesko hylitiija	
Kesäterveisin!	Niijalesko helsibonna!	
Hyvää leiriviikkoa!	Tšiňko troppako kurkos!	

Hyvää kielten päivää!	Tšiňko Naaka me naa tsinnaa douva!	
Hyvää syyslomaa	Tšiňko Džaha karaoke!	
Kaunista syksyä teille!	Rankano hylitiija tumen!	
Sateisin syysterveisin!	Bihitšiňko	
Hyvää adventtia!	Tšiňko	
Hyvää syntymäpäivää! (hyviä päiviä!)	Tšiňko föddibosko diives! Tšiňko divisa Tumenge!	
Onneksi olkoon!	Buut bahtalo! Buut bahtale tuut/Tumenge!	
Tulkaa terveeksi!	Aaven sastibonge!	
Pysykää terveinä!	Riga sastiben!	
Tulkaa onnellisiksi!	Aaven bahtaleske!	
Hyvää hääpäivää!	Tšiňko bjauesko diives!	
Otan osaa suruunne!	Maan laa dielos tumengo tunga!	
Siunausta taivasmatkalle!	Singliba himlako drommen!	
Jumalan siunausta teille kaikille!	Deulesko singliba tumenge saarengel!	
Siunaa hyvä ihminen äkkiä itsesi! /mies/nainen, tyttö /poika	Miňto komunis singla huot tukke peske! /mannos,/džuuli/tšai/tšau	
Älkää olko ahneita!	Ma aaň hliidigo/ snool!	
Älkää olko ilkeitä/vihaisia!	Ma aaňhen ilake / hoiijimen!	
Varokaa sanojanne!	Rak tumenge laave!	
Älkää kiusatko toisianne /ketään!	Ma kvinnaven vaurensa/tšekken	
Minä varoitan sinua, älä tee sitä enää!	Me budavaa tukke, ma tšeer douva butte!	

Sekalaisia – Blanniboskiire

Tule ulos, mennään kaupungille!	Au auri, džana aro fooros!	
Sulje ovi kiinni!	Spilla vuudar phallo!!	
Tupakat pois, vanhat tulee!	Ĥatšiba nikki, phurane vena!	
Älä pidä rumaa suuta!	Ma rikka bengalo muija!	
Ole hiljaa!	Aaĥ hukkar!	
Älä mene ulos!	Ma džä auri!	
Mene pois!	Dža nikki!	
Tule tänne!	Au daari	
Ma hoha!	Älä valehtele!	
Voi, no nyt tuli ihmeet!	Oi, no kaan aune undribi!	
Anna minullekin!	De mangeki!	
Älä ole vihainen!	Ma aaĥ ĥojimen /ilako!	
Ota kiinni!	Le phirro!	
Ei, en minä osaa!	Naa, me naa hajuvaa!	
Ei, en minä osaa puhua siitä, tehdä sitä, mennä sinne.	Naa, me naa hajuvaa te rakkavaa douvesta, te tšeeraa douva, te džaa doori.	
Ei, en minä halua!	Naa, me naa kammaa!	
Ei en minä halua puhua siitä/ tehdä sitä /mennä sinne.	Naa men naa kammaa te rakkavaa douvesta / te tšeeraa douva / te džaa doori	
Enkä minäkään osta sitä!	Naaka me naa tšinnaa douva!	

Mennään karaokeen!	Džaha karaoke!	
Minulla on auto, sinulla on rahaa, mennään ajelulle.	Maan hin beero, tuut hin louvo, džaha te draaten!	
Älä aina valita!	Ma alti saakna!	
Kenestä sinä tykkäät!	Koonesta tu rikkaveha?	
Älä kysele tyhmiä!	Ma puň tinales!	
Olipa hyvä, että siinä kävi näin.	Saspa latšo ta te dai džeeelo douves!	
Mitä haluaisit tehdä?	So tu kammehas te tšeeres?	
Minne haluaisit mennä?	Kai tu kammehas te džas?	
Kenen luokse mentäisiin?	Koonesko neer džanas?	
Mennään Kaisan luokse.	Džaha Kaisako neer!	
Kenen kanssa sinä tulit?	Koonensa tu aujal?	
Minä tulin yksin!	Me aujom kokares!	
Minä tulin noiden tyttöjen / poikien kanssa.	Me aujom koola tšaijensa /tšaavensa.	
Mennään ulos ja pidetään hauskaa!	Džaha auri ta spillavaha loňiba!	
Minä haluan tanssimaan!	Me kammaa te džaa te tšeljavaa!	
Minä en tanssi enkä laula!	Me naa tšelja naaka na džamja!	
Hei kuule! Ollaanpa niin romaneita, että (on ylitsevuotaisen riemullista, pannaan hulinaksi)	Hale! Aaňňahaspa (a)meen jakkes kaalen, te havaha hoplaa!	
Hei hulinää!	Hava hoplaa!	

Omia juttuja - Peske saaki

Kirjatkaa ylös romanisanontoja! Ja käyttäkää niitä! Saa myös laittaa Rakka romaneksen sivuille facebookiin!

